

DASKYLEION

Prof. TOMRİS BAKIR

Hasluck ile¹ yüzyılımızın başında başlayan Daskyleion'un yerinin belirlenmesi üzerine yapılan tartışmalarda² Propontis bölgesinde iki ayrı yer önerilmekteydi. Bunlardan biri için Ryndakos'un (Nilüfer Çay) Marmara Denizine döküldüğü noktada yer alan Eşkel³, diğeri için ise Kuşgölünün güneydoğusunda, Ergili Köyünün batısında yer alan Hisar-tepe düşünülüyordu. 1952 yılı Nisan ayında Kurt Bittel, adı geçen bu her iki yerde de araştırmalar yapmış ve görüşlerini bir yıl sonra yayınlanan makalesinde bildirmişti⁴. Kurt Bittel, her iki yerin çevrelerinde ele geçen arkeolojik malzemeleri de değerlendirmiş ve sonuçta, Hisar-tepe üzerinde Herodot'un bahsettiği⁵ satraplık merkezinin yer alması gerektiğini vurgulamıştır. 1954 yılında başlayıp, birkaç yıl devam eden ve Ekrem Akurgal başkanlığında bir heyet tarafından yürütülen bir inceleme kazısı da⁶ Hisar-tepe'de, Daskyleion'un yer aldığını kesinleştiren buluntuları vermiştir. Hisar-tepe'de gerçekleştirilen bu ilk sondajlardan otuzdört yıl sonra, 1988 yılında burada yeniden kazılara başlamış bulunmaktayız⁷ (Fig. 1).

¹ F. W. Hasluck, "Poemanenum" JHS XXVI, 1906, 23-31.

² Th. Wiegand, AM XXIX, 1904, 286 vd.; J. A. Munro, "Dascylium" JHS XXXII, 1912, 57-67.

³ J. A. R. Munro, a.g.e., 62 vd.

⁴ K. Bittel, "Zur Lage von Daskyleion" AA, 1953, 1-16.

⁵ Herodot III 120, 126; VI 33.

⁶ E. Akurgal, "Les Fouilles de Daskyleion" Anatolia I, 1956, 20-24, Lev. VII-IX, XI b, XII.

⁷ Daskyleion'da 1988 yılında yeni başlayan kazılar Prof. Dr. Tomris Bakır başkanlığında, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Türk Tarih Kurumu, Bursa Müzelerini ve Eski Eserlerini Koruma Derneği, Orman ve Köy İşleri Bakanlığı Balıkesir Bölge Müdürlüğü'nün maddi katkıları ile gerçekleşmiştir. Adı geçen kuruluşların yetkililerine en derin teşekkürü sunmak başlıca görevimizdir. Bandırma Kaymakamı sayın Alev Akçura'ya, Belediye Başkanı sayın Hasan Sur'a, Bandırma Rotary Kulübüne ve Akşakal Belediye Başkanı sayın Acar Yeşilirmak'a manevi destekleri, gerekli alet, araçlar ve topograf gibi elemanların sağlanmasında gösterdikleri yakın ilgileri için şük-

Akhamenid krallarının ele geçirdikleri topraklar üzerinde kurdukları yirmi satraplıktan⁸ dördü Anadolu'da yer alıyordu⁹. Bunlardan biri olan "Daskyleion Satraplığı" (Tayaiy Drayahya)¹⁰ ve bu satraplıkta iki yüzyıl boyunca yöneticilik yapmış bölge valileri hakkında, Pers yazılı kaynaklarından¹¹ başka eski Yunan ve Roma tarihçileri ile yazarlarından yoğun bilgiler edinilmektedir¹².

Daskyleion, Trakya, Boğazlar, Marmara Denizi, Propontis ve Küçük Frigya bölgelerinin hem kontrolünü, hem de siyasi ve ekonomik idaresini elinde tutma yetkisine sahip bulunuyordu. Satraplık merkezi olmadan önce de, bu jeopolitik konumundan dolayı Lydia krallığının bu bölgedeki yayılımı sırasında önem verdiği bir kale olmalıydı. Nitekim, yazılı kaynaklar ve arkeolojik belgeler, Daskyleion'da 7. yüzyılda başlayan bir yerleşmeye işaret etmektedirler. Adını, kral Gyges'in babası Daskylos'dan alan¹³ Daskyleion'un, Damasus'lu Nikolaos'un burada çevirisini¹⁴ vereceğimiz bir parçasına gö-

ranlarımızı sunarız. 1988 yılı kazı ekibi, Prof. Dr. Tomris Bakır'dan başka, Dr. Ersin Doğer, Araştırma Görevlisi Epigraf-Arkeolog Cumhur Tanrıver, Arkeolog Gürhan Yayımcı, Gürcan Polat ve öğrenciler Suat Ateşlier, Emel Dereboylu, Gülçin Küserman'dan oluşmuştur. Bandırma yerel basınından "Gürses" ve "Gerçek" gazetelerine, eski eseri halka benimsetme ve sevdirmeye konusunda gösterdikleri sürekli çaba için minnet borçluyuz.

⁸ CAH IV, 194 vd.; Herodot III, 89.

⁹ Herodot III, 89, 90 : 1) İonia'lılar, Asya Manisa'lıları, Aiolia'lılar, Karia'lılar, Lykia'lılar, Milia'lılar, Pamphilia'lılar. 2) Mysia, Lydia, Lasonia, Kabalia ve Hytenneia. 3) Hellespontos'da Yunanistandan gelirken sağda, oturanlar, Phrygia, Asya Trakları, Paphlagonia, Mariadyn, Suriye. 4) Kilikya. Herodot'a göre Daskyleion Satraplığı üçüncü satraplıktır.

¹⁰ R. Schmitt, "Die Achaimenidische Satrapie Tayaiy Drayahya" *Historia* 21, 1972, 522-527.

¹¹ Pers kaynakları için : G. Walsler, "Die Völkerschaften auf den Reliefs von Persepolis. Historische Studien über den sogenannten Tributzug an der Apadana-treppe" *Teheraner Forschungen* Band 2, 1966, 27-50.

¹² Herodot, Thukydides, Xenophon (Anabasis, Hellenika, Kyropaedie, Hellenika Oxyrhynchos), Arrianus, (Anabasis), Strabon, Diodoros, Damasus'lu Nikolaos vd.

¹³ RE "Daskylos" maddesi.

¹⁴ Bu çeviri Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesinden Doç. Dr. Hasan Malay tarafından yapılmıştır. Metnin sağlanmasında yardımcı olduğu için ve yaptığı çeviri için kendisine teşekkürü borç biliriz.

re¹⁵, Sadyattes döneminde krallığın sözünün geçtiği bir bölgede, dolayısı ile Lydia toprakları içinde yer aldığı anlaşılmaktadır.

“Alyattes’in oğlu olan Lydia kralı Sadyattes, savaşmakta bir deha, ama diğer bakımlardan disiplinsiz biriydi. Nitekim, bir zamanlar, saygın biri olarak tanınan Miletos’la evli bulunan kendi kızkardeşine bir kurban töreni sırasında zor kullanarak tecavüz etmiş ve sonra onu zevce olarak alkoymuştu. Miletos, Gyges’in damadı Melas’ın soyundan gelmekteydi. Olup bitenlerden son derece üzülmüş, kaçıp Daskylion’a gitti. Ama Sadyattes, onu orayı da terke zorladı. Miletos bu kez Prokon (n)esos’a gitti. Bundan kısa bir süre sonra Sadyattes, birbiri ile kardeş olan iki kadınla evlendi. Bunlardan birinden Attale, diğerinden Adramys adında iki gayrimeşru çocuk, kendi kızkardeşinden ise Alyattes adında yasal bir oğlu oldu”.

Bu antik yazılı kaynağın yanısıra, kazılarda ele geçen seramikler de 7. yüzyılda Daskyleion’daki bu en erken yerleşimi kanıtlamaktadırlar. Bunlara örnek olarak eski kazılarda bulunmuş Protokorinth stil evresinden vazolar¹⁶ ile erken oryantalizan döneme tarihlenen seramikler¹⁷ ve ayrıca 1988 yılı kazısında ele geçen 640–630 yıllarına tarihlenen bir tabak parçası¹⁸ (Fig. 2,3) gösterilebilir. Gene yeni kazı çalışmaları ile gün ışığına çıkan kuşlu kase parçaları (Fig. 4, 5)¹⁹ Alyattes dönemine işaret eden buluntular olarak 600 yıllarına tarihlenmelidirler.

Lydia’nın 7. yüzyılda Troas’daki hakimiyetinden²⁰ ve Milet’in Abydos’u işgal için Lydia kralı Gyges’den izin almak zorunda kal-

¹⁵ Nikolaos Damaskenos. F. Jacoby, “Die Fragmente der Griechischen Historiker” II. Bölüm, 1926, 360, Fragment 63.

¹⁶ E. Akurgal, “Les Fouilles de Daskyleion” *Anatolia I*, 1956, 50.

¹⁷ E. Akurgal, *Griechische und Römische Kunst in der Türkei 1977*, 241, Lev. 3 a.

¹⁸ Bursa Arkeoloji Müzesi. Dask 88 AEL. Kazı Env. No. 76. 640/30 yıllarına tarihlenen tabak tondo parçası pembe hamur ve krem astarlı, astar üzerinde merkezden dağılan konsantrik siyah-mor firnis bantlar. Friz bölümünde kontur teknikte sağa dönük baş. Figürün kulak çizimi ilginç. Doldurma rozetleri ve frizi bölen dikey sular.

¹⁹ Bursa Arkeoloji Müzesi. Dask 88 ADJ.

²⁰ Strabon XII, 4, 6.

masından ²¹ bahseden Strabon'un sözlerinden anlaşıldığı üzere, Lydia krallığı Marmara Denizinin ve Boğazların Trakya'dan gelebilecek tehlikelere tampon olarak kullanılmasına önem vermektedir ²². Aynı endişe ile Gyges'in, babasının adını verdiği bir kaleyi Daskyleion'da kurması ve batıya yayılımı amaç edinen Akhemenid'lerin burasını, jeopolitik konumu nedeniyle satraplık merkezi yapmaları, Daskyleion'un tarih boyunca Anadolu'da üstlendiği rolü açıkça göstermektedir.

Yazılı kaynaklara ve buluntulara göre Daskyleion'da 7. yüzyıldan daha erken bir yerleşmenin olmadığı anlaşılmaya karşın, 1988 yılında gün ışığına çıkan sürpriz bir buluntu bu konuda bizi yeni sorularla karşı karşıya bırakmıştır. Bu buluntu, M. Ö. 2. bine tarihlenen bir silindir mühürdür ²³ (Fig. 6). İyi korunmuş, steatit'den yapılmış, üzerindeki yazısı ve ilginç figürleri ile Babil glyptik sanat merkezlerinden birinde yapılp, herhangi bir nedenle Daskyleion'a getirilmiş olan bu mühür, Hisartepe'de, bir Byzans dolgu çukurunda ele geçmiştir. Bu mühürün Batı Anadolu'daki bir ticaret kolonisine mi işaret ettiği sorusu, Daskyleion'da 2. bine, hatta 7. yüz yıla kadar 1. bin başına tarihlenebilecek herhangi bir başka buluntunun henüz ele geçmemiş olması ile cevapsız kalmaktadır. Bundan sonra devam edecek kazıların ve çevrede yapılan yüzey araştırmalarının ²⁴ bu konuya açıklık getireceği beklenebilir.

Kyros'un Sardeis'i 547 yılında ele geçirişinden, Büyük İskender'in Granikos'da, Sardeis Satrapı Siphidridates komutasındaki Pers ordusunu yendiği tarih olan 334 yılına kadar, iki yüzyıl, Daskyleion Satraplar ile yönetilmiştir. Yönetim dönemlerinin tarihleri kesin olarak bilinmemekle beraber, Daskyleion Satrapları için yazılı belgeler yardımı ile, Akhemenid krallarının, Sardeis satraplarının, Sparta

²¹ Strabon XIII, 2, 22.

²² C. Roebuck, *Ionian Trade and Colonization*, 1959, 51.

²³ Bursa Arkeoloji Müzesi Env. 88/11. Dask 88 ADS. Daskyleion ön tarihine ışık tutacak bu buluntu için ayrı bir yayım yapılması planlanmıştır. Saarbrücken Üniversitesinden R. Schmitt'e, sayın Profesör N. Özgüç, T. Özgüç, A. Erkanal ve H. Erkanal'a mühürle ilgili sorularda beni aydınlattıkları için teşekkür ederim.

²⁴ 1988 yılında Kuşgözü'nün doğu sahilinde Daskyleion kazı ekibi tarafından yürütülen yüzey araştırmaları sırasında, Akyarlar Mevkiinde, Yılğın Burnuna yakın M. Ö. 3. bin ve 2. bin'e tarihlenen malzeme veren bir yerleşmenin varlığı saptanmıştır.

ve Yunan komutanlarının rol aldıkları tarihi olaylar bütünleştirildiğinde, bir sıralama yapılabilir²⁵.

Pharnuchos	530 öncesi
Mitrobates ve oğlu Kranespes	530 civarı
Megabazos ve oğlu Oibares	500/490 civarı
Mardonios	
Hydarnes	490/480 civarı
Megabates	480-477
Artabazos I	477-468
Pharnabazos I	460-430
Pharnakes	430-414
Pharnabazos II	414-388
Ariobarzanes	388-362
Artabazos II	362-352
Arsites (satrap yardımcısı)	334

Satraphğin iki yüzyıllık dönem içinde on iki kez - ve henüz adını bilmediğimiz başka satrapların da olabileceği varsayımıyla belki de daha fazla el değiştirmesi, Daskleion'da siyasi hayatın hızlı akışına işaret eder. Bu siyasi akışın, o günün yaşamında yarattığı farklı sanat akımlarını belgeleyecek kazı buluntuları ise, relatif tarihlmede tamamlayıcı elemanlar olarak sorunlu bir dönemi aydınlatacaklardır.

1988 yılında yeni başlayan kazılarda "G 6" ve "0 7" karelerindeki iki küçük açmada, Byzans ve Roma dönemlerinin kapsadığı katlar 4. yüzyıl tabakalarına erişilinceye kadar kazılmıştır. Önümüzdeki yıllarda aynı alanlarda bu seviyeden başlayıp devam edecek olan ça-

²⁵ Pharnuchos : Xen., Kyr. VII 6, 7, 8; Mitrobates : Herodot III, 120, 126, 127; Xen., Hell. I 3, 12; Megabazos : Herodot VI, 33; Thukyd., I, 109; Mardonios : Herodot VI, 43, 45, 94, VII, 5, 9, 10, 82, 108, 121, VIII ve IX, 63; G. Walsler, *Hellas und Iran*, 1984, 84; Behistun Yazıtı 4, 83; Megabates : Thukyd., I, 129; Xen., Hell., IV, 1, 28; Artabazos I : Thukyd., I, 129-132, 133, 5; Herodot VII, 66, VIII, 126-129, IX, 41, 42, 58, 66, 70, 77, 89; Diod. XI, 44, 4; Paus. 2, 5; Pharnakes : Herodot VII, 66, VIII, 126, IX, 41, 66, 89; Pharnabazos II : Xen., Anab. VII, 1, 2; Xen. Hell. 1, 6, 31, 1, 2, 16, 1, 3, 5, 7, 12, I, 4, 1, 7, III, 1, 9-27, III, 2, 1, 9, III, 4, 13, IV, 1, 1-41; Ariobarzanes : Xen., Hell., 1, 4, 7, V, 1, 28; Xen. Kyr. VII, 8, 4; Diod. XV, 90, 3, XXIII, 4; Artabazos II : Arrian. Anab., III, 23, 7; Diod., XVI, 34, 1, 2, XVI, 52, 3, 4; Arsites : Arrian., Anab., 1, 12, 8, 10, 16, 3; Paus. 1, 29, 10; Strabon XV 776.

ışmalar ile Daskyleion'un satraplık döneminin maddi kültürünü yansıtabilecek tabakalarının gün ışığına çıkarılması gerçekleştirilecektir. Satraplık döneminin Daskyleion'daki en önemli buluntu grubu şüphesiz eski kazılarda ele geçmiş olan ve Kemal Balkan tarafından²⁶ bazıları Xerxes dönemine tarihlenen 300 adet bulla'dır²⁷. Büyük kral ve satrap arasındaki yazışmalara bağlanan pişmiş toprak mühür baskıları, saraya ait bir arşivde depolanmış olmalıydılar. Daskyleion'da henüz bir saray ele geçmemiştir²⁸. Ancak Xenophon, Pharnabazos'un sarayından söz etmektedir²⁹. Jürgen Borchard'ın da belirtmiş olduğu gibi³⁰, burada bulunmuş olan kabartmalı taş friz blokları³¹ bir saraya işaret etmektedirler. Ekrem Akurgal'ın bahsettiği, eski kazılarda açığa çıkarılmış bir hellenistik devir duvarında devşirme malzeme olarak kullanılmış süslü blokların, Pharnabazos'a ait olması gereken bir saraydan gelip gelmedikleri ise henüz kesin değildir³². Persepolis'deki modeli örnek alıp³³, aynen uygulamasalar da, Daskyleion'da yaşayan satrapların kendileri için benzer mimari yapılar (saraylar) yaptırıldıkları düşünülmelidir. 1988 yılı kazılarında "G 6" açmasında ele geçen bir friz parçası³⁴ (Fig. 7) ve 5. yüzyıla tarihlenen iki mimari terrakotta³⁵ (Fig. 8, 9) Daskyleion'da satraplık dönemi mimarisi için dikkati çeken buluntulardır.

²⁶ K. Balkan, "Inscribed Bullae from Daskyleion-Ergili" *Anatolia* IV, 1959, 123-128, Fig. 1-2, Lev. XXXIII-XXXIV.

²⁷ E. Akurgal, "Les Fouilles de Daskyleion" *Anatolia* I, 1956, 23, Lev. XII. E. Akurgal tarafından bu makalede 300 adet olarak belirtilen bulla'lar, 1954 yılından bu yana Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinde korunmaktadır. Deniz Kaptan Bayburtluoğlu'nun Daskyleion Bulla'larını kapsayan doktora tezi henüz yayınlanmamıştır.

²⁸ E. Akurgal, *Die Kunst Anatoliens*, 1961, 171, Fig. 115. Eski kazılarda ele geçmiş olan bu güzel duvarda kullanılan devşirme taşlarının Pharnabazos'un sarayına ait olduğunu, eldeki verilerle söylemek mümkün değildir.

²⁹ Xen. Hell., IV, 1, 33.

³⁰ J. Borchard, "Epichorische, graeko-persisch beeinflusste Reliefs in Kilikien" *Ist Mitt.* 18, 1968, 163, 171, 190.

³¹ J. Borchard, a.g.e.; J. A. R. Munro, *JHS* XXXII, 1912, 66.

³² E. Akurgal, *Die Kunst Anatoliens*, 1961, 171, Fig. 115.

³³ F. Krefter'in Persepolis için yapmış olduğu maket'in resmedildiği en son yayın olarak: L. Trümpelmann, *Persepolis*, 1988, Lev. I.

³⁴ Bursa Arkeoloji Müzesi. Dabk 88 ACU. Kazı Env. No. 105. Friz parçasında kalkanlı bir askerin gövde ortasından bir kısım korunmuştur.

³⁵ Bursa Arkeoloji Müzesi. a) Dask 88 AGH. Kazı Env. No. 114. Birbirlerine bağlı palmetlerden oluşmuş bir friz parçası. Kahverengi firnis boya ve krem astar yer yer korunmuş. b) Dask 88 AFY. Kazı Env. No. 82. Bir akroter parçası. Koyu kahve-kırmızı boyası korunmuş.

“*Imitatio Regis*” satrapların zorunlu yaşam biçimidir³⁶, Daskyleion çevresinde ele geçmiş ve “greko-pers” stili tanımlamasıyla anılan mezar stelleri üzerinde de satrapların yaşamlarını yansıtan sahnelerde bu görülmektedir³⁷. Xenophon’un bahsettiği³⁸ ve bugünkü “*Kuşçenneti*” ile hala devam edegelen “*Paradeisos*” da³⁹ bu yaşam biçiminin gerektirdiği ve satrapların bakımını üstlendikleri bir “*resmi park*” idi. Kuşçenneti’nde bugün yüzeyde ele geçen buluntular bunun birer kanıtı olmaktadır⁴⁰ (Fig. 10).

1988 yılında yeni kazılarda bulunan Atina imalatı siyah figürlü, kırmızı figürlü ve siyah firnisli seramikler (Fig. 11, 12, 13) Daskyleion satraplığının 6., 5. ve 4. yüzyıllarda Atina ile yaptığı ticareti belgelerler. Eski kazılarda bulunmuş ressam Tleson’a ait iki “küçük usta” kylix’i de⁴¹ bu grup içinde yer alırlar. 5. yüzyıl sonunda Daskyleion satrapı II. Pharnabazos, Atina’lı elçileri üç yıl (407-405) Daskyleion’da ağırlayarak⁴² bu ilişkiyi güçlendirmiş, ancak hemen arkasından eski dostu, Yunanlı komutan Alkibiades’i öldürterek⁴³ dostluk ilişkilerini bu kez de Sparta’ya kaydırmıştır. 396 da Sparta’lı komutan Agesilaos’un Anadolu’ya gönderilişi ile⁴⁴ Daskyleion çevresinde olaylar yoğunlaşmıştır. Agesilaos, Daskyleion satrapı II. Pharnabazos ile savaşmadan önce çevredeki verimli, bakımlı ve görkemli köylerde⁴⁵ ordusunu beslemek için kışı geçirmiştir. Xenophon’a göre

³⁶ Xen. Kyr. 8, 6, 10.

³⁷ M. Tappeiner, “Ein Beitrag zu den Wagenzügen auf den Stelen aus Daskyleion” Epigraphica Anatolica 7, 1986, 90 vd.

³⁸ Xen. Hell. IV, 1, 33.

³⁹ E. Akurgal, Anatolia I, 1956, 21, dipnot 32 : Burada, E. Akurgal Kuşçenneti ve Paradeisos özdeşliğine değinmektedir. Kuşçennetin kaşifi Curt Kosswick ile yaptığı bir yazışmada, C. Kosswick’in bu konuda düşüncelerini yansıtan, bugünkü Anadolu arkeolojisi ve turizmi açısından büyük önem taşıyan görüşlerini içeren bir bölümü de burada yayınlamıştır.

⁴⁰ Bursa Arkeoloji Müzesi Env. No. 88/9. Dask 88 AAC. Bu figüründe Kybele-Attis tasvir edilmiş olmalıdır. Buluntu yeri Kuşçennetin doğusundaki Sığırçı Atik köyüdür.

⁴¹ G. Bakır, “Pitane, Daskyleion ve Phokaia’da bulunmuş altı Attika Kylix’i” 1964, Ankara (Yayımlanmamış lisanstezi) No. 4 ve 5, Lev. VIII/1-2.

⁴² Xen. Hell. I, 3, 13-22.

⁴³ H. Bengston, Griechische Geschichte. Handbuch der Altertumswissenschaft III, 4³, 1960, 243.

⁴⁴ Xen., Hell., III, 4, 2 vd, 5, 5, VI, 1, 12, VII, 1, 34.

⁴⁵ Xen., Hell., IV, 1, 15 vd.

Agesilaos, Daskyleion'a 160 stadion uzaklıkta bulunan *kaue* adındaki büyük bir köyde (κώμη μεγάλη) kurulmuş olan Pharnabazos'un karargahına hücum edip⁴⁶, Mysia'lılardan oluşan nöbetçileri öldürdükten sonra, Pharnabazos'a ait içki kaplarını ve diğer eşyaları yağmalamıştır. Pharnabazos ile Agesilaos'un bu savaştan sonra Kyzikos'lu Apollophanes aracılığı ile bir araya geldiklerini anlatan Xenophon⁴⁷, duygusal bir atmosferde geçen bu görüşmede Pharnabazos'un dudaklarından şu sözlerin döküldüğünü söyler⁴⁸:

“...içlerinde mutlu olarak yaşadığım, babamın bana bıraktığı güzel sarayların, ağaçlarla, av hayvanlarıyla dolu paradeisos'ların (park tesisleri) şimdi yıkıldığını veya yandığını görüyorum. ...”

Bu olay 395 yılının baharında⁴⁹ geçtiğine göre, 5. yüzyıl sonu ve 4. yüzyıl başında Daskyleion'da *birkaç sarayın* varlığını yazılı metinler bize bildirmektedir. Bu olaydan sonra, Sparta'lı Agesilaos ile dost olan⁵⁰ Pharnabazos, daha yedi yıl Daskyleion'da kalacaktır. Pharnabazos'dan sonra iki satrapın ve bir satrap yardımcısının adları geçmektedir: Ariobarzanes⁵¹, Artabazos II⁵² ve Arsites⁵³. Bu yöneticiler Pharnabazos'un 388 de büyük kralın (Artaxerxes II) kızı ile evlenmek üzere İran'a gitmesinden, Parmenion'un Daskyleion'u ele geçirdiği tarih olan 334'e kadar yönetimde kalmışlardır.

Parmenion'un Büyük İskender'in emriyle Daskyleion'u ele geçirmesinin ardından, 334 yılında Kalas⁵⁴, İskender'in ölümünü takiben Leonnatos⁵⁵ ve 321-318 yılları arasında da Arridaios⁵⁶ Helles-

⁴⁶ Xen., Hell., IV, 1, 20 vd.

⁴⁷ Xen., Hell., IV, 1, 29.

⁴⁸ Xen., Hell., IV, 1, 33.

⁴⁹ Xen., Hell., IV, 3, 10'da bir güneş tutulmasından bahsedilir. Bu, M. Ö. 1 Ağustos 394 tarihindeki kısmi güneş tutulmasıdır ve Kaue'de geçen olay bundan bir yıl önce olmuştur.

⁵⁰ Xen., Hell., IV, 1, 38, 39.

⁵¹ Xen., Hell., I, 4, 7.

⁵² Arrian., Anab., III, 23, 7.

⁵³ Arrian., Anab., I, 16, 3: Granikos savaşı sırasında kendini komutan olarak suçlu hissettiği için, Frigya'ya geri gelip, intihar ediyor, 17, 1.

⁵⁴ Arrian., Anab., I, 17, 1; Strabon XVI 776; Paus. I, 29, 10.

⁵⁵ Diod. XVIII, 3, 1; H. Bengston, Griechische Geschichte. Handbuch der Altertumswissenschaft III, 4³, 1960, 360.

⁵⁶ Diod. XVIII, 39, 1 vd., 6, 51, 52, 1 vd., 72.

pontos Frigya'sında idareyi ellerinde tutmuşlardır. Diadochlar dönemi 280 yılında Bithynia kralı I. Nikomedes'in⁵⁷ bölgeyi kendi haki-miyeti altına alması ile son bulur.

II. Eumenes döneminde (197-160) Hellespontos Frigyası'nın Roma tarafından Bergama krallığına bağlanmasından itibaren ve ardından Roma devrinde, bölgede, Kyzikos altın devrini yaşamaya başlayacak⁵⁸ ve Daskyleion giderek önemini yitirecektir.

Hellenistik devire ait olduğu Ekrem Akurgal tarafından da ifade edilen⁵⁹ ve ilk bulunduğu 3 metre yüksekliği ve 10 metre uzunluğu ile korunmuş olan, ancak 1988 yılı kazılarında Hisartep'e'nin güney yamacında "N 7" ve "M 7" karelerinde yıkılmış haliyle bulunan (Fig. 14), devşirme malzemeden yapılmış bir teras duvarı ve bu duvarın üzerindeki terasda aynı devşirme malzeme ile inşa edilmiş bir yapıya ait kalıntılar, Hellenistik devir mimari etkinliklerine işaret etmektedirler. Bu yapıları tarihleyecek eserler arasında gri hamurdan yapılmış, bir genç kız tarafından taşınan şamdan şeklinde bir kandil⁶⁰ (Fig. 15) ve Bergama tipi kabartmalı seramikler bulunmak-tadır⁶¹.

Hisartep'e'de 1988 yılında kazısı yapılan iki alanda; "N 7" ka-resindeki "II nolu kesit açma" da ve "O 7" karesindeki "II nolu sur dışı açma" da ele geçen buluntular, Daskyleion'da Roma devrinde zayıflamış ve küçülmüş bir yerleşmeye işaret ederler. Bir zamanlar kale girişi olarak önem taşıyan güney yamaçta ve bu yamacı izleyen düzlemde yer alan ve yukarıda sözü edilen hellenistik devre ait teras duvarı üzerindeki yapının yıkılmasından sonra, bu kısımlarda, Ro-ma devrinde mezarların yer aldığı izlenmektedir. Böyle üç mezardan ikisi (Fig. 16) "O 7" karesindeki açmada ve üçüncüsü de "N 7" ka-resindeki açmada ölü hediyeleri ile⁶² (Fig. 17) birlikte ele geçmiştir.

⁵⁷ H. Bengston, Griechische Geschichte. Handbuch de Altertumswissenschaft III, 4³, 1960, 392.

⁵⁸ Strabon II, 401 ve 547.

⁵⁹ E. Akurgal, Die Kunst Anatoliens, 1961, 171, Fig. 115.

⁶⁰ Bursa Arkeoloji Müzesi Env. 88/3. Dask 88 ABE.

⁶¹ J. Schaefer, Hellenistische Keramik aus Pergamon, 1968, 64 vd. Schaefer, bu tür keramiğin 2. yüzyıl ortası ile 1. yüzyıl ortası arasında Bergama'da görüldü-ğünü söyler, a.e. 89.

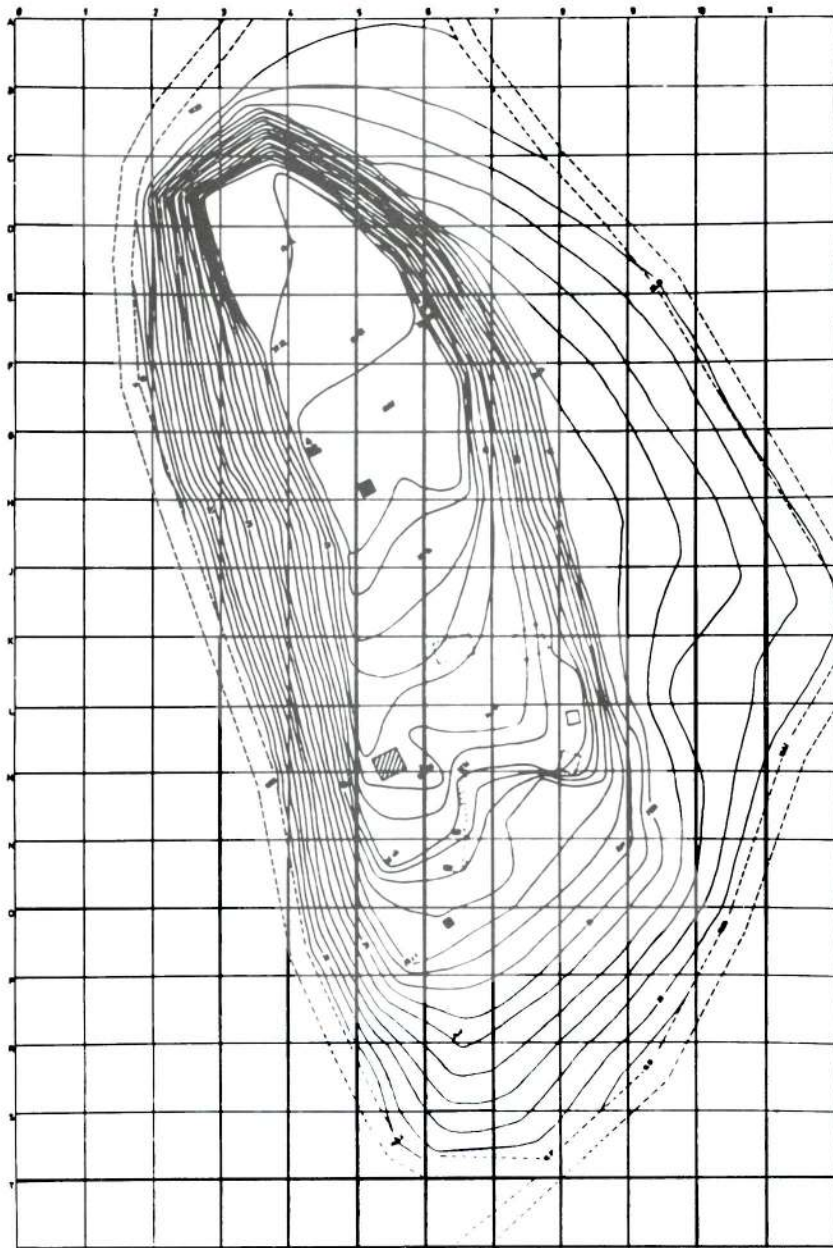
⁶² Bursa Arkeoloji Müzesi Env. 88/5. Dask 88 AAU. Bu unguentarium, II no-lu kesit açmada Roma mezarında ölü hediyesi olarak bulunmuştur.

Roma devrinin aksine bir kale olarak Daskyleion, Byzans döneminde tekrar önem kazanmış olmalıdır. Günümüzde hala görülebilen sur kalıntıları bunu kanıtlarlar. 1988 yılı kazı çalışmalarında yüzeyden itibaren yer yer 1.50 metre derinliğe kadar Byzans tabakalarının varlığı gözlenmiştir. Çok tahribata uğramış olan bu tabakalarda ele geçen mimari kalıntıların mahiyeti anlaşılamamaktadır. Tabakalar içinde M. S. 12. ve 13. yüzyıllara tarihlenen, sarı - yeşil sırlı, bitkisel motifli, insan veya hayvan figürleri ile bezeli (Fig. 18) Byzans seramiklerine rastlanmaktadır.

Byzans döneminden sonra Hisartepe'de yerleşme olduğunu gösteren herhangi bir buluntu ele geçmemiştir⁶³.

İzmir 1989

⁶³ Bu makale 1989 Ocak ayında baskıya gönderilmiş olduğundan, bu tarihten sonraya ait yayınlar gözönünde tutulmamıştır. Ayrıca 1989 yılına ait kazı buluntuları da burada değerlendirilmemiştir.

DASKYLEION - 1933

Fig. 1

Fig. 2

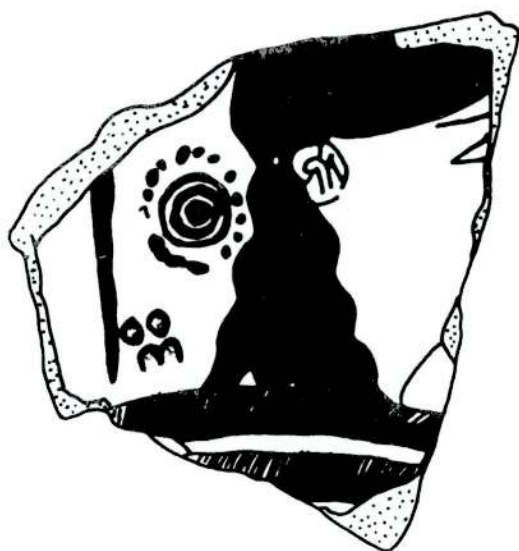

Fig. 3

Fig. 4

Fig. 5

Tomris Bakır

Fig. 6

Fig. 7

Fig. 8

Fig. 9

Tomris Bakur

Fig. 10

Fig. 11

Fig. 12

Fig. 13

Fig. 14

Fig. 15

Fig. 16

Fig. 17

Tomris Bakur

DASK. 88

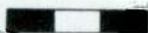

Fig. 18